

Výroční zpráva Psychologického ústavu AV ČR za rok 2005

1. Vědecká činnost pracoviště a uplatnění jejích výsledků

a) stručná charakteristika vědecké činnosti pracoviště;

Pracovníci ústavu řešili v roce 2004 výzkumné úkoly vyplývající z výzkumného záměru ústavu (**Člověk v kontextech celoživotního vývoje**, AV 0Z7025918) a z 12 grantových projektů (GA ČR, GA AV ČR aj.)

A. Osobnost

Pokračoval výzkum **celoživotního vývoje člověka** se souborem dospělých osob, které jsou ve sledování PSU od r. 1961. V letošním roce jsme se zaměřili na analýzu subjektivně pociťovaných změn vlastní osoby. Většina respondentů chápe změny vlastní osoby jako změny normativní, tzn. změny typické pro dané vývojové období – dospělost. Pokud byly výroky o změně netypické, objevily se u osob s neobvyklou životní dráhou nebo u osob, v jejichž životě nastaly neočekávané události (smrt dítěte). Výsledky, publikované v zahraniční monografii, přispívají k rozvoji mezioborově založené teorie životní dráhy a poznatkům o strukturaci životního cyklu.

V oblasti výzkumu **struktury osobnosti** byly publikovány výsledky mezinárodního projektu Personality Profiles of Cultures koordinovaného Robertem McCraem a Antoniem Terraccianem z National Institute of Aging, NIH, DHHS, Gerontology Research Center, Baltimore, USA. Dlouhodobá výzkumná činnost mezinárodního týmu byla završena několika významnými publikacemi, zejména v prestižním časopise **Science**. Lexikální analýzy osobnostních charakteristik pokračovaly uplatněním ABC metodologie – propojení kruhového a dimenzionálního uspořádání rysů.

Pro výzkum **duchovního rozměru osobnosti** byla zkonstruována původní metoda nazvaná Pražský dotazník spirituality (PSQ), vytvořená s ohledem na specifické spirituální prostředí v Čechách. Výsledky naznačují přítomnost tří faktorů, které bývají zmiňovány také zahraniční literaturou: faktor transcendentálně-monoteistický, mystický a faktor sounáležitosti. Zmínky o dalších dvou dimenzích však v české i zahraniční literatuře chybí: jde o faktor eko-spirituální a o faktor morálního entuziasmu.

V roce 2004 jsme provedli rozsáhlý výzkum **rizikových a protektivních faktorů školního, sociálního a zdravotního vývoje mládeže** na reprezentativním národním souboru mladistvých z městských oblastí ve třech věkových kohortách (12, 14 a 16 let, N= 4980). V letošním roce byly provedeny analýzy prevalence rizikového chování v oblasti porušování společenských norem, užívání návykových látek a sexu, dále jsme se zabývali rodinným kontextem antisociálního chování, psychosociálními souvislostmi kouření a konformitou a vrstevnickým tlakem jako významných faktorů v rizikovém chování dospívajících. Bylo zpracováno 5 studií, které byly postoupeny k recenznímu řízení, jedna studie (přehledová studie k tématu rizikového chování adolescentů) již byla publikována.

B. Zdraví

Výsledky studií věnovaných **osobní pohodě** byly shrnuty v monografii Psychosociální souvislosti duševní pohody.

Nově byla rozpracována problematika **subjektivního zdraví (SZ)**: Prediktory SZ byly zjišťovány u 3 reprezentativních vzorků české populace (N = 2638, N = 1708, N = 1321). Z výsledků vyplývá, že v našich podmínkách se pro SZ zdraví jeví jako nejvýznamnější determinanty z demografických faktorů *věk a socioekonomický status*, z behaviorálních *pohybová aktivita* a z osobnostních *neuroticismus / negativní afektivita* a faktory *resilience*.

Byl srovnán soubor českých podnikatelů (N = 222) s reprezentativním vzorkem české populace (N = 1750), a to v **salutoprotektivních charakteristikách a salutoprotektivním chování**. Z výsledků vyplývá, že (1) podnikatelé hodnotí příznivěji svůj zdravotní stav a (2) mají vyšší úroveň salutoprotektivních faktorů v porovnání s populačním vzorkem. Jejich salutoprotektivní chování je však v porovnání s populačním vzorkem výrazně horší.

Pozornost jsme dále upřeli i k **dětské populaci**. Ve výzkumu jsme použili data z mezinárodní studie SAHA. Předběžné analýzy poukázaly na **nutnost pojímat dětskou pohodu jako multidimenzionální konstrukt**: shluková analýza odhalila existenci různých typů osobní pohody, které jsou dány kombinacemi jednotlivých jejích složek.

Studium deprese u dětí pokračovalo sledováním souvislostí mezi **depresivními symptomy, školním výkonem a inteligencí**. Výsledky ukázaly, že depresivní symptomatika souvisí se školním prospěchem a u chlapců také s inteligencí. Dále se ukázalo, že žáci, kteří ve škole nerealizují svůj intelektový potenciál v očekávané míře (tzv. podvýkonní), uvádějí zvýšenou úroveň depresivních symptomů podobně jako ti, kteří dosahují ve srovnání s ostatními horších školních výsledků.

Pokračoval projekt evaluace primární prevence zneužívání drog, a to retest souboru a šetření se školními metodiky prevence metodou semistrukturovaného interview.

Pozornost byla též věnována vývoji tzv. pozitivní psychologie, zejména sporu s humanistickou psychologií.

C. Kognice

Pokračoval experimentální výzkum **zrakového vnímání prostoru**. Pozornost byla zaměřena především na metodologické otázky, jako jsou úroveň kvantifikace zpracovávaných dat a ekologická validita výzkumu při různých typech experimentálních designů. Pokoušeli jsme se rovněž o nadoborové postižení charakteristiky vztahu pozorovatel – prostředí

Výzkum **fyziologických korelátů kognitivních procesů** byl zaměřen na oční pohyby při sledování přirozených (tváře) a umělé (Rorschachovy tabule) podnětů. Byl zjištěn významný vztah profilu očních pohybů a osobnostních vlastností (např. temperamentu) pozorovatele.

V rámci rozsáhlého mapování **historie přístrojové techniky** používané v experimentální psychologii byl proveden srovnávací výzkum rychlosti reakčního času při detekci jednoduchých podnětů, které byly exponovány na několika různých – starších i moderních – přístrojích. Výsledky paradoxně naznačují významnou závislost výsledků na typu použitého experimentálním zařízením.

D. Metodologie

Ve výzkumu psychosémantických metod byla završena jedna etapa práce na modifikaci metodologických přístupů ke zpracování výsledků Testu sémantického výběru. Vývoj přístupů k počítačovému adaptivnímu testování pokračoval ve spolupráci s externím programátorem v přípravě software, ve kterém bude možné realizovat další fáze projektu – vývoj a ověřování konkrétních aplikací pro tento přístup. V rámci analýzy narací pokračovalo zkoumání explikačních možností konceptu „žánr životního příběhu“ v psychologii. Byla provedena teoretická analýza narativní paměti. Předběžné výsledky výzkumu životního příběhu a díla básníků byly prezentovány na mezinárodním fóru a dále byly specifikovány postupy pro analýzu života básnířek, které spáchaly suicidium.

E. Vydávání časopisů:

PsÚ vydává časopis *Československá psychologie*, jehož impact faktor v roce 2003 dosáhl hodnoty **0,209**, což je vzhledem k omezenému počtu čtenářů (vychází jen v češtině a slovenštině) relativně vysoký index.

PsÚ se podílí na vydávání časopisu *Adiktologie*, jehož úroveň je odborníky ceněna.

Časopis vychází v češtině, navíc jedenkrát ročně vychází suplementum v anglické mutaci.

F. Činnost knihovny

Mimo běžné služby zaměřila knihovna svoji poradenskou činnost zejména na práci s katalogy knihovny PsÚ, především na orientaci v on-line katalogu ALEPH. Dosavadní katalog ISIS byl převeden do náročnější formy zpracování do katalogu ALEPH a tak se fond knihovny PsÚ stal součástí on-line katalogu KNAV. Katalog ALEPH knihovny PsÚ je přístupný na Internetu, (www.lib.cas.cz).

b) několik nejdůležitějších výsledků vědecké činnosti a jejich aplikací;

Monografie v ČR

Blatný, M., Dosedlová, J., Kebza, V., Šolcová, I.: Psychosociální souvislosti osobní pohody. Brno: Masarykova univerzita a Nakladatelství MSD (2005). 109 str., ISBN 80-86633-35-7

Miovský, M.: Kvalitativní přístup a metody v psychologickém výzkumu. Praha: Grada, (2005). 330 str., ISBN 80-247-1362-4

Miovský, M., Čermák, I., Chrz, V. (eds): Kvalitativní přístup a metody ve vědách o člověku IV, Olomouc, Vydavatelství Univerzity Palackého, 450 str., ISBN: ISBN 80-244-1159-8 (v tisku), (2005).

Kapitola v knize v zahraničí

Blatný, M., Osecká, T.: Subjective perception of personal change. In N. Kelly, C. Horrocks, K., Milnes, B., Roberts, D., Robinson (Eds.): Narrative, Memory & Everyday Life. Huddersfield: University of Huddersfield Press, s. 59-67, (2005). ISBN 1-86218-075-X

Čermák, I., Chrz, V.: What is life story genre? In: N. Kelly, Ch. Horrocks, K. Milnes, B. Roberts, D. Robinson (eds.), Narrative memory and everyday life. Huddersfield: University of Huddersfield Press, 49-57, (2005).

Články v recenzovaných zahraničních časopisech

- Terracciano, A., **Hřebíčková, M.**: National character does not reflect mean personality trait level in 49 cultures. *Science*, 310, 5745, 96-100, (2005).
- McCrae, R.R., Terracciano, A. **Hřebíčková, M.** and 78 members of the Personality Profiles of Cultures Project: Universal features of personality traits from the observer's perspective: Data from 50 cultures. *Journal of Personality and Social Psychology*, 88, 3, 547-561, (2005). IF: 3.632
- McCrae, R.R., Terracciano, A. ... **Hřebíčková, M.** and 78 members of the Personality Profiles of Cultures Project: Personality profiles of cultures I: Aggregate personality traits. *Journal of Personality and Social Psychology*, v tisku, (2005). IF: 3.632
- Říčan, P., Janošová, P.: Spirituality: Its psychological operationalization via measurement of individual differences: A Czech perspective. *Studia psychologica*, 47, 2, 157-165 (2005). IF: 0.274
- Šolcová, I., Kebza, V.: Health protective factors and health protective behaviours of Czech entrepreneurs: Comparison to a population sample. *Studia Psychologica*, 47, 1, 10-17 (2005). IF: 0.274.

Články v recenzovaných časopisech v ČR

- Blatný, M., Polišenská, V. A., Balaščíková, V., Hrdlička, M.: Problematika rizikového vývoje dětí a dospívajících: hlavní témata a implikace pro další výzkum. *Československá psychologie*, 49, 6, 509-521, (2005). IF: 0.209
- Filip, M., Urbánek, T.: Nové přístupy k analýze dat Testu sémantického výběru. *Československá psychologie*, 49, 6, 536-551 (přijato do tisku), (2005).
- Čermák, I., Klimusová, H., Vízdalová, H. (2005). Deprese v dětství a její vztah k problémům chování. *Československá psychologie*, 49, 3, 223-236. IF: 0.209
- Filip, M., Urbánek, T.: Nové přístupy k analýze dat Testu sémantického výběru. *Československá psychologie*, 49, 6, 536-551 (přijato do tisku), (2005). IF: 0.209
- Hřebíčková, M., Ostendorf, F.: Spojení dimenzionálního pětifaktorového modelu s kruhovým uspořádáním rysů: Zkrácený pětifaktorový kruh (AB5C). *Československá psychologie*, 49, 4, 302-322, (2005). IF: 0.209
- Chrz, V., Čermák, I.: Žánry příběhů, které žijeme. *Československá psychologie*, 6, 481-495 (2005). IF: 0.209
- Šimeček, M., Šikl, R.: Větší nebo menší? Vnímání velikosti řazením. *Československá psychologie*, 49, 6, 505-523, (2005). IF: 0.209
- Škrdlantová, L., Horáček, J., Colleen, D., Lukavský, J., Kopeček, M., Preiss, M., Novák, T., Höschl, C.: The Influence of low-frequency left prefrontal rTMS on memory for words but not faces. *Physiological Research*. 54, 123-128, (2005). IF: 0.209
- Šolcová, I., Kebza, V.: Prediktory osobní pohody (well-being) u reprezentativního souboru české populace. *Čs. psychologie*, 49, 1, 1-8 (2005). IF: 0.209.
- Heller, D.: Hlasité myšlení jako výzkumná metoda. *Československá psychologie*, 49, 6, 554-562, (2005), IF: 0.209.

Úplný seznam publikací za rok 2004 je k dispozici u ředitele ústavu.

c) nejvýznamnější popularizační aktivity pracoviště;

A. Vystoupení v TV:

- 1) RODINA & ŠKOLA (díl 3/2005, ČT2, datum vysílání: 15. únor 2005) - zveřejnění závěrů mezinárodní studie SAHA se zaměřením na mládež v ČR (M. Blatný)
- 2) „Kde se rodí agrese“ - dokument v rámci komponovaného večera ČT 2 na téma Agrese, vysíláno 12. 6. 2005 (M. Blatný)

3) „Syndrom vyhoření“ (dokument, ČT2) – I. Šolcová (společně s V. Kebzou) současně autorkou scénáře - vysíláno 23. 6. 2005, 4. 10. 2005 a 24. 11. 2005.

B. Rozhovory a ohlasy v tisku

1) V souvislosti s publikováním výsledků mezinárodního výzkumu struktury osobnosti (dr. Hřebíčková) v Science se objevilo několik článků v novinách, kde byly tyto studie citovány, např. Lidové noviny – příloha věda 29.10. 2005 „Národní povaha je pouhou iluzí“ (autor Jaroslav Petr), součástí byl i rozhovor s M.Hřebíčkovou.

2) Citovány výsledky české části mezinárodního projektu SAHA (rizikové faktory vývoje v adolescenci, M.Blatný) – např. Mladý svět 1.2.2005, článek „Dětské proměny“ (str. 26), Nový čas 23.3.2005, článek Školská agresivita na Slovensku a v Česku, str. 3.

d) domácí a zahraniční ocenění zaměstnanců pracoviště (řády, medaile, ceny, čestné doktoráty apod.);

1. Prémie Otto Wichterleho pro vynikající mladé vědecké pracovníky Akademie věd České republiky (T. Urbánek)
2. Cena spolku Carolinum udělená za nejlepší publikovanou práci v oblasti primární prevence a projekt evaluace na Praze 6 (M. Miovský).

e) další specifické informace o pracovišti, změnách v jeho struktuře a vědecké orientaci, o výsledcích atestací a o překážkách a problémech v činnosti pracoviště atd.

Organizační struktura ústavu zůstala nezměněna. V roce 2005 bylo atestováno či reatestováno 6 pracovníků, jeden pracovník nesplnil atestační kritéria a k 28.2. 2006 s ním bude rozvázan pracovní poměr.

Jeden pracovník získal profesuru (I. Čermák), dva pracovníci byli habilitováni (T. Urbánek, M. Miovský).

2. Vědecká a pedagogická spolupráce pracoviště s vysokými školami

Jmenovité zhodnocení všech významných domácích spoluprací pracoviště s vysokými školami:

a) nejvýznamnější vědecké výsledky pracoviště vzniklé ve spolupráci s vysokými školami (kromě výsledků uvedených v bodě 2 b);

Monografie:

Blatný, M., Dosedlová, J., Kebza, V., Šolcová, I. (Eds.) (2005). Psychosociální souvislosti osobní pohody. Brno, Masarykova univerzita a Nakladatelství MSD. ISBN 80-86633-35-7

Výstup z grantu řešeného 2002-2004 ve spolupráci s katedrou psychologie FF MU v Brně (řešitel J. Blížková, spoluřešitel za PSU AV M. Blatný, GA ČR, 406/02/1040)

Předpoklady životní spokojenosti současné adolescentní mládeže: osobnost, hodnoty a společenské perspektivy

b) nejvýznamnější výsledky činnosti výzkumných center a dalších společných pracovišť ústavu AV s vysokými školami;

Žádné společné pracoviště ústavu s vysokou školou nebylo zatím založeno.

c) spolupráce s vysokými školami na uskutečňování doktorských studijních programů (DSP) a magisterského a bakalářského studia.

1. PsÚ realizuje **PhD. programy** pro obor **sociální psychologie** (ve spolupráci s katedrou FSS MU v Brně) a pro obor **obecná psychologie** (ve spolupráci s Psychologickým ústavem FF MU v Brně), které byly akreditovány v roce 2003.

2. Celkem je na našem ústavu vzděláváno 26 doktorandů (z toho 14 žen, 12 mužů, 13 externích a 13 interních). Šest z nich má na pracovišti částečný úvazek.

3. Spolupráce pracoviště s dalšími institucemi a s podnikatelskou sférou

Jmenovité zhodnocení spolupráce s dalšími mimovysokoškolskými výzkumnými a mimoakademickými pracovišti:

a) společné projekty výzkumu a vývoje podpořené z veřejných prostředků:

Celkem: 2

1. Grant GA ČR (406/05/0915). „Školní podvýkonnost v kontextu depresivní symptomatiky u dětí ve věku 9-11 let“. Partnerská organizace: Psychiatrické centrum Praha. Výsledky viz 1. a. (L.Fráňová)

2. Grant GA ČR 406/03/1168 „Psychosociální nerovnosti ve zdraví“. Partnerská organizace: Státní zdravotní ústav. V rámci grantu byly vypracovány 3 časopisecké stati, dvě knižní kapitoly, jeden příspěvek ve sborníku a 4 sdělení na mezinárodních konferencích.(I. Šolcová)

b) výsledky výzkumu a vývoje pro ekonomickou sféru (případně dosažené ve spolupráci s touto sférou) na základě hospodářských smluv

v roce 2005 jsme v dané oblasti neměli společné projekty

c) nové firmy, které vznikly na základě výsledků činnosti ústavu v oblasti aplikovaného výzkumu;

nevznikly žádné firmy

d) odborné expertizy zpracované v písemné formě pro státní orgány a instituce:

Celkem: 9

Ministerstvo školství SK

oponentní posudek na výzkum slovenské části European Social Survey, který provádějí kolegové ze Spoločenskovedného ústavu SAV (T. Urbánek).

MŠMT

práce pro MŠMT v oblasti standardů primární prevence a definice cílových skupin v primární prevenci - výstupy v publikovaných materiálech sloužících pro potřeby MŠMT (celkem:2, M. Miovský)

Vyjádření v rámci připomínkového řízení k připravovaným zákonům a jiným materiálům, atd. (celkem 5: I. Čermák, T. Urbánek, D. Heller)
posouzení žádosti o akreditaci nového studijního oboru (I. Šolcová).

4. Mezinárodní vědecká spolupráce pracoviště

Informace o významných mezinárodních vědeckých spolupracích pracoviště:

a) přehled mezinárodních projektů, které pracoviště řeší v rámci mezinárodních vědeckých programů, např. v rámci ESF, NATO, EU, SRP, UNESCO a dalších

1. Participace v programu ESF (Program European Science Foundation v sekci Humanities and Social Sciences) s názvem „The European Social Cognition Network“ (ESCON). Českým zástupcem ve Steering Committee je pracovník našeho ústavu P. Macek

2. International Social and Health Assessment. Projekt se zabývá rizikovými a protektivními faktory sociálního a zdravotního vývoje školní mládeže, je součástí rozsáhlého programu Centra pro dětská studia Yaleovy University (Yale Child Study Center), který se zabývá mezikulturními aspekty duševního zdraví a vývojové psychopatologie u dětí a adolescentů (Program on International Child & Adolescent Mental Health - PICAMH). (koordinátor za českou stranu: M. Blatný).

3. Další významné spolupráce na mezinárodních projektech:

Cross-cultural project on psychological well-being, jehož předmětem je osobní pohoda studentů vysokých škol v různých zemích světa, Projektu se účastní přes 40 zemí. Projekt zastrešuje Hong Kong University of Science and Technology, Division of Social Science (I.Šolcová)

Výzkum pětifaktorové struktury osobnosti: National Institute of Aging, NIH, DHHS, Gerontology Research Center, Baltimore, USA (M. Hřebíčková)

b) nejvýznamnější vědecké výsledky dosažené v rámci mezinárodní spolupráce;

1. Rizikové faktory školního, sociálního a zdravotního vývoje mládeže (Program podpory cíleného výzkumu a vývoje 2003-2004, Akademie věd ČR, reg. č.S7025354) - česká část mezinárodního projektu SAHA (Social and Health Assessment), který koordinuje Yale Child Study Center. Cílem projektu je identifikovat rizikové a protektivní faktory školního, sociálního a zdravotního vývoje mládeže. Výzkum byl proveden na reprezentativním národním souboru mladistvých z městských oblastí ve třech věkových kohortách (12, 14 a 16 let, N= 4.980). Hlavní výsledky byly zveřejněny v rámci symposia na 9th European Congress of Psychology (Spain, Granada 3-8 July 2005) „Behavior Problems in Adolescents: A Cross-Cultural Perspective.“ (convenor prof. Mary Schwab-Stone, Yale Child Study Center). – M. Blatný

2. Publikace výsledků projektu *Personality Profiles of Cultures* (viz seznam publikací, jedná se o tři články Science a Journal of Personality and Social Psychology a společná publikace s F. Ostendorfem z Univerität Bielefeld (článek v Čs. psychologii) – M. Hřebíčková

3. V rámci dvouletého projektu Úspěšné podnikání v Německu, Polsku a České republice / **Successful Entrepreneurship in Germany, Poland and the Czech Republic** (D27-CZ33/04-05) vznikly dvě knižní publikace, 2 články, 1 sborník a 8 příspěvků na konferencích. (I. Šolcová)

c) akce s mezinárodní účastí, které pracoviště organizovalo nebo v nich vystupovalo jako spoluorganizátor

1. Workshop Cognitive Systems, Modelling and Testing in Vision, Judgement and Knowledge, Graz, 2.-3. listopadu; 17 účastníků, 12 zahraničních – od nás T. Urbánek, R. Šikl, D. Denglerová, M. Filip, J. Lukavský (zahr. účastníci byli ze Sekce kognitivní vědy univerzity v Grazu a Oddělení psychologie univerzity v Debrecenu) (koordinátor za českou stranu: T. Urbánek, podpořen ASO).

2. Sociální procesy a osobnost (8. ročník, Brno, 22. 9. – 23. 9. 2005, (80 účastníků, z toho 40 zahraničních - Slovensko).

3. Konference o kvalitativních metodách (v roce 2005 proběhl již IV. ročník). Počet účastníků 132, z toho zahraničních 40 – Slovensko, USA (Olomouc, 17.-19.1. 2005).

4. Konference o prevenci rizikového chování (II. ročník proběhl v Praze). Počet účastníků 250, z toho zahraničních 80, (Praha. 28-29.11. 2005)

5. Seminář Kvalita života v interdisciplinárních souvislostech. Počet účastníků 25 z toho 3 zahraniční. , Brno, 22. 4. 2005.

d) výčet jmen nejvýznamnějších zahraničních vědců, kteří navštívili pracoviště AV ČR

Prof. J. A. Belzen z univerzity v Amsterdamu, předseda International Association for the Psychology of Religion, nositel ceny Williama Jamese za rok 2003. (uvedl Říčan)

Prof. P. Machotka, University of California, Santa Cruz

e) počet fungujících meziústavních dvoustranných dohod (tj. dohod, které plně financuje pracoviště a které nesouvisí s mezinárodní spoluprací v rámci dvoustranných meziakademických dohod).

Meziústavní dvoustrannou dohodu jsme v roce 2005 neuzavřeli

Příloha 1

1) Anotace nejvýznamnějších výstupů

National character does not reflect mean personality trait level in 49 cultures. Science, 310, 5745, 96-100, (2005).

Terracciano, A., Abdel-Khalek, A.M., Ádám, N., Adamovová, L., Ahn, C.-k., Ahn, H.-a., Alansari, B.M., Alcalay, L., Allik, J., Angleitner, A., Avia, M.D., Ayearst, L.E., Barbaranelli, C., Beer, A., Borg-Cunen, M.A., Bratko, D., Brunner-Sciarra, M., Budzinski, L., Camart, N., Dahourou, D., De Fruyt, F., de Lima, M.P., del Pilar, G. E. H., Diener, E., Falzon, R., Fernando, K., Ficková, E., Fischer, R., Flores-Mendoza, C., Ghayur, M. A., Gülgöz, S., Hagberg, B., Halberstadt, J., Halim, M.S., **Hřebíčková, M.**, Humrichouse, J., Jensen, H.H., Jovic, D.D., Jónsson, F.H., Khoury, B., Klinkosz, W., Knežević, G., Lauri, M.A., Leibovich, N., Martin, T.A., Marušić, I., Mastor, K.A., Matsumoto, D., McRorie, M., Meshcheriakov, B., Mortensen, E.L., Munyae, M., Nagy, J., Nakazato, K., Nansubuga, F., Oishi, S., Ojedokun, A.O., Ostendorf, F., Paulhus, D.L., Pelevin, S., Petot, J.-M., Podobnik, M., Porrata, J. L., Pramila, V.S., Prentice, G., Realo, A., Reátegui, N., Rolland, J.-P., Rossier, J., Ruch, W., Rus, V.S., Sánchez-Bernardos, M.L., Schmidt, Sciculna-Calleja, V., Sekowski, A., Shakespeare-Finch, J., Shimonaka, Y., Simonetti, F., Sineshaw, T., Siuta, J., Smith, P.B., Trapnell, P.D., Trobst, K.K., Wang, L., Yik, M., Zupančić, A., McCrae, R.R.:

Abstract

National character does not reflect mean personality trait level in 49 cultures

Most people hold beliefs about personality characteristics typical of members of their own and others' cultures. These perceptions of national character may be generalizations from personal experience, stereotypes with a "kernel of truth," or inaccurate stereotypes. We obtained national character ratings ($N = 3,989$) from 49 cultures and compared them to the average personality scores of culture members assessed by observer ratings and self-reports. National character ratings were reliable, but did not converge with assessed traits ($Mdn r = .04$). Perceptions of national character thus appear to be unfounded stereotypes that may serve the function of maintaining a national identity.

Key words: national character, personality, stereotypes

Abstrakt

Národní charakter neodráží průměrnou úroveň osobnostních rysů v 49 kulturách

Většina lidí se domnívá, že představitel jejich vlastní nebo jiné kultury má typické osobnostní charakteristiky. Takové vnímání národního charakteru může být zobecněním osobních zkušeností, stereotypem, v němž je alespoň „zrnko pravdy“ nebo nesprávným stereotypem. Získali jsme posouzení národního charakteru ($N = 3989$) v 49 kulturách a srovnali jsme je s průměrnými skóry získanými z posouzení druhými a ze sebeposouzení na škálách osobnostního inventáře. Posouzení národního charakteru je reliabilní, ale nekoresponduje se změřenými rysy (medián $r = 0,04$). Vnímání národního charakteru se tedy jeví jako ničím neopodstatněný stereotyp, který může sloužit k udržování národní identity.

Klíčová slova: národní charakter, osobnost, stereotypy

Blatný, M., Dosedlová, J., Kebza, V., Šolcová, I. (Eds.) (2005). *Psychosociální souvislosti osobní pohody*. Brno, Masarykova univerzita a Nakladatelství MSD. ISBN 80-86633-35-7, 109 s.

Abstrakt

Kniha shrnuje výsledky studií věnovaných osobní pohodě, které vznikly na půdě Psychologické ústavu AV ČR a v rámci společných projektů s Psychologickým ústavem Filozofické fakulty Masarykovy univerzity a Státním zdravotním ústavem. První část knihy je věnována teoretickým otázkám osobní pohody. Vladimír Kebza a Iva Šolcová podávají základní rozbor současných poznatků o osobní pohodě, Jaroslava Dosedlová se zabývá významným, avšak u nás dosud méně zkoumaným konstruktem v oblasti psychologie osobní pohody - optimismem; jde o první souhrnnou práci k tématu v českém písemnictví. Druhá část knihy obsahuje původní empirické studie autorů. Iva Šolcová a Vladimír Kebza seznamují s výsledky studie faktorů osobní pohody u reprezentativního souboru české dospělé populace, Marek Blatný shrnuje výsledky několika studií věnovaných osobnostním předpokladům osobní pohody.

Blatný, M., Dosedlová, J., Kebza, V., Šolcová, I. (Eds.) (2005). *Well-being: Psychosocial context*. Brno, Masarykova univerzita a Nakladatelství MSD. ISBN 80-86633-35-7, 109 s.

Abstract

This monograph summarizes results of the studies devoted to the topic of personal well-being, that have been written at the Institute of Psychology of the AS CR and its joint projects with the Department of Psychology, Faculty of Arts, Masaryk University and National Institute of Public Health. The first part of the monograph deals with theoretical issues of personal well-being. Vladimír Kebza and Iva Šolcová carry out basic analysis of the theoretical background of the concept and Jaroslava Dosedlová deals with important, but in Czech psychology of well-being not so much researched construct of optimism. This part of work could be considered the first comprehensive account on the topic in the Czech Republic. The second part of the monograph involves original empirical studies of the authors. Iva Šolcová and Vladimír Kebza introduce results of their study of the factors of personal well-being on the sample of Czech adult population and Marek Blatný summarizes the results of his few studies about personality prerequisites of personal well-being.

Příloha 2

2) seznam knižních publikací vydaných na pracovišti - uveďte včetně počtu stran a ISBN (pokud bylo publikaci přiděleno).

Blatný, M., Dosedlová, J., Kebza, V., Šolcová, I.: Psychosociální souvislosti osobní pohody. Brno: Masarykova univerzita a Nakladatelství MSD (2005). 109 str., ISBN 80-86633-35-7

Miovský, M.: Kvalitativní přístup a metody v psychologickém výzkumu. Praha: Grada, (2005). 330 str., ISBN 80-247-1362-4

Miovský, M., Čermák, I., Chrz, V. (eds): Kvalitativní přístup a metody ve vědách o člověku IV, Olomouc, Vydavatelství Univerzity Palackého, 450 str., ISBN: ISBN 80-244-1159-8 (v tisku), (2005).

Zpráva byla projednána a schválena na zasedání Vědecké rady PsÚ AV ČR dne 12.1. 2006.

Brno, 7.1. 2005

Prof. PhDr. Ivo Čermák, CSc.
ředitel PsÚ AV ČR